

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Národní Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

19. števí.

V Ljubljani, dne 2. oktobra 1897.

VII. leto.

Cajgasta suknja.

Videl sem raztrgano cajgasto suknjico ležati stran ceste. Ni mi hotela iz spomina. Spomnil sem se, da so tam v Ljubljani slovenski domoljubi zborovali ter o usodi slovenskega naroda premišljevali. Premišljeval sem tudi jaz o tej usodi in začel to premišljevanje pri raztrgani cajgasti suknjici stran ceste. Slovenski človek jo je tje vrgel, ko je tudi že on ni mogel več nositi. Takih cajgastih oblačil se najde dosti pri nas ob cestah, okolo vasij in v hostah. Malo stane ta stvar nova. V fabriki stane ta stvar tovarnarja meter morebiti 25 kr., v trgovini na deželi, kjer naš človek ta cajg kupuje, je po 80 kr. Lahka tvarina je. Ne jedne niti ovčje volne ni v njej. Oblači našega človeka v vseh letnih časih. Po zimi slabo greje. Čez prsa prekrizane roke in hitra hoja nositeljev te cajgaste obleke kaže, da je treba s hitro hojo gorkote telesu dajati. Nič gorkejših spodnjih hlač, nič nogavic, srajca redko hodna, marveč koteninasta. Stran jo vrže naš človek to obleko; ko jo je izrabil, ga je sram, jo še za kaj drugega porabiti. Naši kmetški fantje stojijo po cerkvenem opravilu pred cerkvijo; le redkokrat je videti kako „štofasto“ oblačilo, večina je v „cajgu“ po

60 do 80 kr. meter oblečena. Tedaj, ko se ta naš človek ženi, si tu in tam še kupi kaj volnene obleke, potem pa težko še kdaj. In naša kmetška dekleta, kako za malo denarja si omislijo obleke! Pa so tudi te cene vredne. Barvane so te kotonine kakor mogoče, ali vse kikle morajo po zimi na telo, da se kaj gorkote dobi. Revice ženice, ko se v snegu sanem izognejo, gola kolena in rdeča mrazu se pokažejo. —

Nekoč je bilo to drugače. Domača industrija je še tudi pri nas dala našemu ljudstvu trdno in po zimi toplo obleko. Zdaj je raševina izginila tudi že v Belikrajini. Reja ovac nima več prostora in težavno je še najti pri nas tkalskega stola. Naš človek mora iti pod zemljo delati, v premogokope v Trbovljah, v Ljubno, v Voitsberg, v Ameriko; vsako ped zemlje mora za nasad ljubega krompirja porabiti in mora gledati, da dobi kaj za rejo par svinčet. Cajgasto oblačilo je ono gospodarsko znamenje, s katerim se večina našega ljudstva svetu kaže. Ne ponaša se ž njim, ponižno, mirno koraka, dela v njem. Trpek boj za ljubi kruh ima. Iz srednjega veka prišlo je ponižno v naše stoletje in ponižno je ostalo,

LISTEK.

Celjski grofje.

(Dalje.)

Po želji očetovi, da bi se namreč moč celjskih gospodov tudi proti jugu razširila, prosil je Friderik II. za roko Elizabete, hčere bogatega in mogočnega grofa krško-modruškega, katero je potem v prvih letih 15. stoletja vzel v zakon in dobil sina Ulrika II.

Zakon Friderikov in Elizabetin pa ni bil nič kaj srečen in dvorno življenje v Krškem (na Kranjskem), katero je Herman prepustil v vladanje svojem sinu poleg gradov v Stanišniku, Samoboru, Majhaču, Novem mestu in Kostanjevici (na Kranjskem), je bilo pač sijajno, nikakor pa ne prijazno in prijetno. Kajti Friderik je kmalu vzplamtel v silni ljubezni do „lepe deklice“ z

imenom Veronika, neke hrvaške plemkinje v Desniku (Dešnice, Dešinič v varaždinskem okraji pri Krapini-Topliah). Ta silna strast je rodila najprej razpor v zakonu in dovedla do umora celjske grofice Elizabete.

S to katastrofo se začenjajo tudi notranji boji v hiši celjskih grofov, ki so pozneje tudi pripomogli k razpadu celjskega rodu.

Navidezno sta se spravila grof Friderik in Elizabeta po prizadevanji sorodnikov, in grofica je prišla zopet k svojemu soprogu, kjer je kmalu umrla. Grof Friderik jo je namreč umoril, in sicer radi Veronike Deseniške.

Toda šele tri leta po smrti grofice Elizabete je vzel grof Friderik II. Veroniko Deseniško za ženo. Ker se je pa ž njo poročil zoper voljo svojega očeta grofa Hermana in ni hotel poslušati nasveta kralja Sigmunda, povabil ga je zadnji k sebi na Ogrsko. Friderik se je odzval povabilu svojega kraljevega svaka, ta ga je pa prijel in izročil očetu grofu Hermanu.

da, še revnejše, še ponižnejše je v njem postalo. Vse, kar ima slovenska zemlja večje vrednosti, je v tujih rokah, vse, kar bi podajalo večji zaslužek, večje pridobitve, je v tujih rokah, le trdo, malo plačano delo ostalo je slovenskemu človeku. Male izjeme nič ne štejejo proti ogromni večini slovenskih proletarcev. To ljudstvo je pobožno, ponižno, pomoli drugo stran lica, če ga kdo na jedno udari; lepo kristijansko živi, kolikor more, ali vsa eneržija je v njem steptana; jedino upanje, da bo v nebesih, na onem svetu kaj boljšega dobilo, ga morebiti še tolaži, ali tudi ne in le ona najmočnejša vez, ljubezen do življenja, ga še po konci drži. Večinoma živi slabo. Vsak delavec v tovarnicah v enem mesecu več mesa, več redilnih družih snovi va se dobi, kakor ta naš človek v vsem letu. Močno telesno hira in seveda tudi duševno. Od sto in sto fantov so pri vojaških naborih komaj 20% trdnějšíh rekrutov dobi. Le za to ljubo skledo je skrbeti in otroci morajo že zgodaj delati in šolo zanemarjati. Veliko je teh otrok in kolikokrat se sliši: oh, da bi Bog le nekaj jih k sebi vzel. Kako strašno je to, ali kolikokrat na ustnicah ubogih starišev!

Vse stoji in živi v znamenju cajgastega oblačila. Tako je na Kranjskem, po Goriškem, po Istri in tudi mej vincarji na slovenskem Štajerskem. S takim ljudstvom je težko boje bít z drugimi narodi in z državo, ki to ljudstvo sploh pasivno misli in ga mej berače šteje. Naše uradništvo je po številu precejšnje, ali od vlade dobi svoje plačilo, ne moremo zahtevati od njega trdih kosti v vratovih. Naš drugi srednji stan se mesari v hudi mejsebojni konkurenci in njegov kredit pišejo v tujini. Industrije je malo v naših deželah. Še to malo, kar bi trgovina z govejo živino in s svinčeti ljudstvu dala, je odvisno od živinskih kug, če hočejo le-te same nehati ali ne. Uime v vinogradih še to malo, kar bi zraslo, vzamejo. Hoste so padle ali padajo in počasi le rastejo, ker še to malo listja ne more obležati, mora za nastelj v naša gospodarstva.

Lepo je, da se delajo shodi, ali to cajgasto obleko je treba pred vsem odpraviti, pred vsem ljudstvu pripomoči do boljših gmotnih sredstev. Do tega pa ne vodi nauk, kakor je bil doslej v navadi, nauk o ponižnosti, in naj si bo ta zapisana stokrat v krščanskem nauku. Ta ponižnost je naš narod ubijala v srednjem veku, ga ubija zdaj, ta stori, da smo tako reven narod.

Ta šola ponižnosti nas je vzgojila tako, da smo bili z vsem in tudi z najhujšo fevdalno klado zadovoljni. Le ko je fevdalizem že jermena iz kmetskih koč rezal in ko je po vsej Evropi kipelo, je pokazal Slovenec tu in tam svojo pest, pa jo tudi hitro v žepu skril. Pa ko je protirevolucija leta 1848. prvo lepše avstrijsko življenje z Windischgrätzovimi kanoni zadušila, bil je seveda Slovenec najčednejše ponižen. V zahvalo za to dobil je, saj veste kaj — cajgasto suknjo.

Kdor je prijatelj našega ljudstva, mora želeti, da naš človek začne misliti o svoji bedi, začne misliti o tem, zakaj je prav za prav na svetu, do spoznanja mora priti, da Bog ni zemlje dal človeku, da na njej menda ljudstvo strada, temveč, da ima zemlja za vse dosti kruha, do spoznanja, da je država zaradi državljana na svetu, ne pa narobe, vedeti mu je, da ga nima država samo varovati tatov, ki pri njem nič vkrasti ne morejo, ampak, da ima velika gospodarska moč države pred vsem za povzdigo narodnega gospodarstva skrbeti, tatov se obranimo že sami. Ven iz te ponižnosti, iz nenaravne ponižnosti mora naš človek, neumnost je misel, da je Slovenec že rojena ovca in da mu šola ponižnosti najbolj ngaja. Vse drugače bo potem vse naše politikovanje in tudi ves drugačen naš boj za zboljšanje našega gospodarstva. S tako sestradanim in seveda v takem stanju za nobeno duševno vzgojo menečim se, pohlevnim, ponižnim narodom ne pridejo njegovi voditelji do Dunaja, če še toliko upijejo živio narod, ali pobožno zavijajo oči: vse za vero, dom, sv. očeta in potem tudi še cesarja.

S. K.

Ta ga je poslal v okovih na vozu domov ter ga imel na Ojstrici uklenjenega pod strogimi stražami. Pozneje so prepeljali Friderika v celjski grad in ga izročili v varstvo vitezu Joštu Helffenbergu. Tu so ga tudi prisilili, da se je odpovedal zopet vsem grajščinam, ki mu jih je oče grof Herman prepustil, vrhu tega pa še gradu Friedrichstein nad mestom Kočevje, ki ga je bil Friderik sam sezidal. Ta grad je dal grof Herman v divji jezi nad svojim sinom do tal razdejati, pozneje pa grof Friderik zopet sezidati.

Še predno je pa bil grad Friedrichstein razdejan, je zbežala lepa Veronika iz idile, katero ji je ljubeči soprog pripravil, v nasprotno ležeči gozd Horn, kjer še danes živi pripovedka med narodom o njenem skrivališču, in v vasi Kunčar je dokazano, da je bilo isto (bivališče) v neki čedno zidani kmečki hiši, z razgledom ravno proti gradu Friedrichstein. Tu je živela z nekaterimi služkinjami in hlapci v veliki bedi, žalosti in skrbi. Ker se

pa niti tu ni čutila varna pred zasledovanjem razjarjenega tasta, odpeljali so jo njeni zvesti ljudje skrivaj v neki stolp na polji pred Ptujem. To zadnje pribežališče pa ji je bilo pogubno, kajti na tem kraji so jo zasledovalci grofa Hermana staknili in vjeli.

Nesrečnico so odvedli na grad Ojstrico, kjer je bil prej njen soprog v ječi, in tu je ječala nekaj časa v okovih brez jedi in pijače.

Veroniki so dovolili zagovornika, ki naj bi njeno zadevo pred sodiščem zastopal. In glej, posrečilo se je zagovorniku Veronike, pridobiti zanjo oprostitev. Še isti dan jo je celjsko sodišče oprostilo od obtožbe.

Pač so oprostili Veroniko, a nikakor ne še izpustili. Grof Herman jo je dal zopet odpeljati na grad Ojstrico, ter jo v ječi hotel od lakote in žeje ugonobiti. Ker se mu je to le predolgo zdelo, je najel dva viteza, naj jo v nekem čebru utopita. Truplo so prepeljali k pokopu v Braslovče, od koder je je dal njen soprog grof Fri-

Politični pregled.

Državni zbor. Dne 23. septembra se je sešel državni zbor in začel se je zopet dirindaj. Nemci razgrajajo na vse možne načine, z namenom, da preprečijo vsako delovanje. Poslanska zbornica je doslej volila samo predsedstvo in člane delegacije, drugega ni mogla še nič storiti. V predsedstvu so vsi tisti gospodje, kakor so bili v zadnjem zasedanju, namreč dr. Katrein predsednik, Abrahamovič prvi podpredsednik in dr. Kramar drugi podpredsednik. Pri volitvi v delegacije so Nemci povse propadli in prvič se pokaže v delegaciji, da je Avstrija slovanska država. Slovenci imamo v delegaciji samo jednega zastopnika. Dne 30. se je imela v poslanski zbornici začeti razprava v raznih predlogih nemških razgrajalcev, naj se ministerstvo obtoži. Zatrjuje se, da državni zbor ne bo dolgo zboroval. Vlada misli neki zaključiti zasedanje, kakor hitro zbornica odobri proračunski provizorij in provizorno podaljšanje pogodbe z Ogersko.

Dvoboj Badeni — Wolf. V soboto, dne 25. septembra, imel je ministerski predsednik grof Badeni dvoboj s poslancem Wolfom, pri katerem je bil ministerski predsednik ranjen na desni roki. Ministerski predsednik je pozval Wolfa na dvoboj s samokresi, ker ga je Wolf v poslanski zbornici osebno razžalil. Stvar ne bo imela političnih posledic.

Vlada in desnica. Razmerje mej vlado in parlamentarno večino je še vedno nepojasnjeno. Ko se je sešel

državni zbor, je vlada skušala ustanoviti neko srednjo stranko in je vanjo lovila nemškoliberalne veleposestnike in laške poslance. Ta namera se vladi ni posrečila in ker je vsled teh spletk postala večina nevoljna in se jela krhati, je ministerski predsednik končno izjavil, da se hoče s to večino porazumeti. Dotično posvetovanje bi se bilo moralo vršiti že v soboto, pa se je odložilo radi dvoboja mej Badenijem in Wolfom.

Izjemno stanje na Hrvatskem. V nekaterih graničarskih okrajih na Hrvatskem primerili so se veliki izgredi, radi katerih je bil ondu razglašen celo „preki sod“. Vlada je hotela kmetovalcem vzeti neke gozdove. Ljudje, uvidevši, da se jim hoče storiti krivica, so v jezi in v obupanji zgrabili orožje in se spuntali. Ubili so nekaj uradnikov in se uprli vojakom in orožnikom, vsled česar se zdaj z njim postopa z vso krutostjo. Da so se spuntali, temu se ni čuditi. Madjaronsko gospodstvo na Hrvatskem je nezaslišano krivično in goni ljudi v obup.

Grško-turški mir. Po dolгих pogajanjih se je velelastim končno posrečilo, dogovoriti se s Turčijo glede pogojev grško-turškemu miru. Pogoji so za Grško trdi in radi tega je po vsem Grškem zavladala velika nevolja. Vse kaže, da bi grški državni zbor najrajše pogodbo odklonil in zopet začel vojno, vendar je upati, da se to ne zgodi, ker so velevlasti izrekle, da bi v tem slučaju prepustili Turčiji, naj z Grško stori kar hoče.

Slovenske in slovanske vesti.

(Volitev delegata) in njegovega namestnika, ki se je vršila v soboto v državnem zboru, potrebuje nekoliko pojasnila. Pred volitvijo so se sešli vsi kranjski slovenski poslanci, da se dogovore o volitvi. Po strankah jih pripada šest katoliško-narodni, trije narodni stranki. Na-

derik čez nekaj let prepeljati v Gorje in pokopati v kartuzijanskem samostanu, kateri je prejel od Celjanov v izobilji darov.

Ko je Friderik izvedel o smrti svoje ljubljene soproge Veronike, je začel v svoji ječi v Celji od velike žalosti bolehati. Vsled tega je njegov oče ukrenil, naj ga iz ječe izpuste in mu pošljejo kakega zdravnika, da se zopet pozdravi. Svak njegov, kralj Sigmund, ga je skušal iz nesrečnega kraja izvabiti ter mu ponudil glavarstvo na Sedmograškem (Erdeljskem). Friderik si je v začetku še pomišljal, potem pa šel proti Kronstadt (Brašovo) v burcensko deželo. Ko je pa naletel tam že na novega glavarja, je krenil domov proti Celju, kjer se je tudi spravil z očetom. Bila sta zopet jedina, samo v jedni točki ne, kajti grof Herman ni povrnil Frideriku grajščin, temveč ga poslal v Radovljico na Gorenjsko, kjer je Friderik lahko z vso družino živel. Dve leti je bival v tem po naravi krasno obdarovanem kraju, potem pa

rodni poslanci so izrazili željo, da bi se dogovorilo, da se bodo vršile volitve v delegacijo po razmerju strank, 2 : 1. Sklicevali so se potem izrečno na složno delovanje na vseslovenskem shodu in na sodelovanje v jednem klubu, in da bi tak dogovor jako ublažil obojestranske razmere.

se pripravil na pot v Rim — nekako za pokoro — pa je bil mej potjo ujet od mejnega grofa iz Terare. Friderikov svak, goriški grof Henrik, pa ga je odkupil z denarjem. Nato to se je Friderik II. vrnil na Gorenjsko in tam sezidal l. 1431. nad Kranjsko goro grad po imenu Weissenfels (Bela peč).

Spravo je pospešila nenavadna smrt Hermanovega drugega sina Hermana III., na katerega je oče lepe nadeje stavil. Grof Herman (III.) je namreč pri gradu Katzenstein na Gorenjskem 1426. l. padel s konja in se ubil. To je starega grofa tem bolj zadelo, ker se je njegova moč neznansko razširila po Koroškem in Kranjskem vsled dedščine po ravno izumrlih grofih ortenburških, da so se celjski gospodje imenovali grofe celjske, ortenburške in zagorske!

Leta 1434. odide grof Herman v Požun h kralju Sigmundu, na čegar strani je vedno stal in s katerim je n. pr. tudi v svečanem sprevodu šel na koncil (cerkveni

Temu so se pa klerikalni poslanci uprli, rekoč, da je sodelovanje v enem klubu poročstvo za to, da se bodo oni, ne da bi jim bile s kakim dogovorom roke vezane, ozirali na narodne poslance pri delegacijski volitvi. Sploh se bode vsako leto dogovarjalo o volitvi in se bodo oni postavili za kandidate, kateri to po zmožnosti, starosti itd. zaslužijo. Ko temu nasproti tudi ugovor ni pomagal, da hočejo imeti narodni poslanci poročstvo, da ne bodo katoliško-narodni — kar bi se lahko zgodilo — vedno le mej seboj one po zmožnosti, starosti itd. poklicane delegate nahajali, so šli le-ti in so izvolili zgolj s svojimi glasovi dra. Šušteršiča za delegata, Pogačnika za namestnika. Narodni poslanci niso hoteli nasprotnim štafaže delati in so se volitve zdržali.

(Kopitarjeva slavnost na Dunaju in v Ljubljani) Za prenos Kopitarjevih umrjelih ostankov z Dunaja v Ljubljano se delajo večje priprave. S prenosom se ima združiti posebna slavnost na Dunaju in v Ljubljani. Na Dunaju so priprave za slavnost v rokah posebnega odseka, kateremu je stopil na čelo dvorni svetnik Šuklje; namestnik mu je prof. dr. Murko; tajnika dr. Mantuani in dr. V. Kušar; blagajnika msgr. Jančar in prof. dr. Primožič, odborniki pa: Pukl, dr. Pajk, dr. Simonič, M. Hubad in I. Vadnal. Priprave za ljubljansko slavnost so v rokah posebnega odseka, sestavljenega iz zastopnikov odborov „Slovenske Matice“ in „Pisateljskega podpornega društva“, kakor smo to o svojem času že naznanili. Dunajska slavnost se ima vršiti v nedeljo dne 10., ljubljanska pa v torek, dne 12. oktobra t. l. Na dunajskem programu so: blagoslovljenje, govor in petje na pokopališču; spreved ob zvoenju po raznih farah prestolnice, govor in petje na južni postaji, pisateljski srbsko-slovenski sestanek na predvečer. Na ljubljanskem programu so pa: spreved od postaje na pokopališče, petje na postaji in na pokopališču, govor na pokopališču. Več prilično.

(Slavnostna otvoritev gimnazijskega poslopja v Kranju.) Prejšnjo soboto je bilo novo gimnazijsko po-

zbor) v Kostnico. Svojega sina Friderika pa pustil doma. Ko pa pride v Požun h kralju, tako nevarno zbolí, da ga ni mogel nobeden zdravnik in sploh nič več dolgo pri življenju ohraniti. V Požunu je tudi umrl, njegovo truplo pa so prenesli na Kranjsko v kartuzijanski samostan Pletenje, ki ga je bil sam ustanovil. Za njim so jako žalovali.

Ko pa je cesar Sigmund videl, da sta Hermanov sin, svak njegov Friderik, grof celjski, in pa zadnjega sin grof Ulrik „zwei redliche und verständige Herrn“, posvetil ju je po nasvetu svojih duhovnih in posvetnih knezov v poknežena grofa, povišal ju je torej v stan državnih knezov ter jima dal pravico novce kovati in še druge pravice.

To povišanje v poknežene grofe v Celji, Ortenburgu in Sternbergu (pod Beljakom) jih je odvezalo od habsburške nadvlade. Vsled tega so nastale razprtije mej njimi in Friderikom, vojvodo štajerskim (cesarjem Friderikom III).

slojpe v Kranju, katero je z veliko požrtvovalnostjo zgradila mestna občina, otvorjeno. Mesto je bilo vse v zastavah. Slavnosti so se udeležili deželni predsednik baron Hein, deželni glavar Detela, deželna odbornika ces. svetnik Murnik in dr. Schaffer, ljubljanski župan Hribar, državna poslanca dr. Ferjančič in Kušar, deželni poslanec Globočnik, vladni svetnik Merk, deželni šolski nadzornik Šuman, podpredsednik trgovinske zbornice Klein in mnogo drugih javnih funkcionarjev.

(Osebnosti.) Okrajni šolski nadzornik gosp. Jos. Kožuh v Kopru se je odpovedal službi nadzornika. Mesto njega je imenovan g. Fran Finžgar v Kopru. — Realni profesor v Trstu g. Viljem Urbas je stopil v pokoj. — Gosp. dr. Pavel Varda v Gradci je namesto premeščenega dr. Bončke imenovan c. kr. okrajnim zdravnikom v Ljutomeru.

(Efektna loterija.) Cesar je že dovolil, da sme mestna občina ljubljanska tekom leta 1898. prirediti efektno loterijo na korist regulacijskemu zakladu. Mesto izda jeden milijon srečk, katere se bodo prodajale po 1 krono.

(Slovenski odvetnik v Celovcu.) Koroški Slovenci nimajo odvetnika. To je na veliko škodo vsemu narodnemu življenju. Iskali so že večkrat odvetnika, a niso ga mogli dobiti. Sedaj dosežejo i to. Koroški rojak, dr. Alojzij Kraut, značajan rodoljub in spreten odvetnik, se naseli v Celovcu. Naj bi ga koroški Slovenci podpirali, da bi mu bilo možno, zanje delovati tudi v narodnem oziru.

(Kamniške občinske volitve.) Iz Kamnika se nam piše 24. septembra: Gotovo bo marsikoga zanimalo, kaj je prav za prav vzrok, da se ne more tako dolgo izvoliti župan in njega svetovalci. Če se ne motimo, pretekla je doba prejšnjega odbora že meseca svečana 1896. Vsled mnogobrojnih pritožb zoper prvotne volitve, se volitev župana in svetovalcev ni mogla izvršiti. Aprila meseca tekočega leta je pa deželno predsedstvo, najbrž na predlog tukajšnjega glavarstva, razpustilo občinski odbor in postavilo zastopnika občini. Ta naredba utemeljena je

O vojski mej grofom celjskim in Avstrijo, v katerih so na obeh straneh s požiganjem, razdejanjem in plenjenjem gradov in vasi razgrajali, vé jako veliko povedati celjska kronika. Zlasti neki stotnik Vitovec iz Češke se je uspešno bojeval na strani grofa Friderika celjskega ter mu dokaj krajev pridobil.

Tudi kralja Friderika III. brat Albert, ki je želel razdelitev države, je potegnil s celjskim grofom. Najprej so udarili na Kranjsko, oblegali Ljubljano, vzeli Kranj in napadli celo Novo mesto. Hartman od Turna je hitel na povelje Friderika III., ko se je ta odpeljal h kronanju za rimskega cesarja, Ljubljani na pomoč. Pri „kamenitem vrču“ blizu Žalca pa je uplenil dragocenosti in denar, katerega je bil Friderik celjski na vozu poslal iz Žovneka v Celje.

(Dalje prihodnjič.)

bila v tem, da se hočejo volitve tako rekoč umetnim potom zavleči. Vsak se je čudil temu ukrepu, naj si je pripadal za jedni ali drugi voleči stranki, ker je bil uverjen, da bivši odbor ni ničesar zakrivil, da se volitve ne morejo izvršiti. Približno sredi meseca aprila prevzel je od vlade postavljeni voditelj občine svoje posle, a tudi temu se ni posrečila izvršitev volitve župana in svetovalcev. Pri prvi razpisani volitvi naznanili so izstop iz odbora odborniki in namestniki I. razreda. Na to vršila se je za ta razred nova volitev, ter so bili izvzemši jednega izvoljeni zopet prejšnji odborniki. Dne 31. avgusta t. l. razpisana je bila zopet volitev. Tudi sedaj ni prišlo do rezultata, ker je nekaj odbornikov volilni prostor zapustilo in tako onemogočilo izvolitev. Neovrgljivo je, da se bodo jednaka dejanja vedno ponavljala, ker se stranke za osebo župana ne morejo sporazumeti. In akoravno je temu tako in je očitno, da se bo zavila volitev ad calendas graecas, vendar c. kr. glavarstvo na razmere ne gleda več s tistim bistrim očesom, kakor je gledalo preje na bivši zakonito poslušajoči odbor — te strogosti ne pozna več, zatoj tudi ne predlaga razpusta novega odbora, kateri po našem mnenju nikdar uspešno ne more poslovati. Mi bi o tem lahko še mnogo pisali, tudi imenovali osebe, toda za danes naj bo dovolj. To v premislek, da za to postavljeni uradi tudi sedaj, ko je dovolj vzrokov, z isto energijo postopajo, kakor preje. Mislimo, da je gotovo v korist občine, vse uprave in javnega miru, če se tudi novi odbor razpusti, ter razpišejo nove prvotne volitve, da se ne bo na leta novim davkoplačevalcem kratila volilna pravica in to samo radi jedne osebe.

(Finančno ravnateljstvo v Gradci) se je pri imenovanju novih davčnih in finančnih uradnikov oziralo vsaj toliko na slovensko prebivalstvo, da je v mešovitih krajih nastavilo vsaj po možnosti tudi slovenščine zmožne uradnike.

(§ 19. drž. osn. zak.) se pri raznih oblastvih prezira koder je le mogoče. Vodmatčanje dobili so zdaj potrdilo, da so odpadli od katastralne občine Vodmat ter da so prikloljeni h katastralni občini Ljubljana. Dasi živé v Vodmatu sami Slovenci, dobili so od c. kr. deželnega sodišča nemški odlok.

(Češki ga krstite!) V Žatcu je prišel zaveden Čeh, trgovec s hmeljem, Avgust Holy, k ondotnemu dekanu, naj bi mu krstil otroka. Zahteval je, da se krstni obred vrši v češkem jeziku, ker je hotel imeti češki krstni list. A ker se je dekan Habal temu odločno protivil, postavil je Holy z nekrščenim otrokom in z botroma cerkev ter se pritožil potem pri konzistoriju in pri politični oblasti.

(Šterk in Flapp.) Laški listi so poročali, da je mej tržaškim škofom Šterkom in poreškim škofom Flappom nastal konflikt, ker je škof Šterk v svoji škofiji nastavil kaplana Vrbko, katerega je bil Flapp suspendiral a divinis. Z ozirom na to poročilo laških listov, ki je prešlo tudi v druge časopise, je tržaški ordinarijat v uradnem „Osservatoru“ obelodanil izjavo, v kateri pravi, da je škof Šterk nastavil kaplana Vrbko sporazumno s

škofom Flappom in da so vse govorice o konfliktu mej rečenima škofoma popolnoma neosnovane.

(Imenovanja v pravosodju.) potrebna vsled uvedanja novega civilnopravnega reda, so se deloma že izvršila in niso za nas Slovence kar nič ugodna. Pravosodni minister grof Gleispach je tu zopet pokazal, kako upliva na vse njegove ukrepe njegovo politično mišljenje. Na Koroško je poslal samo jednega, slovenščine zmožnega svetnika. Na Primorskem je povod protežiral Italijane, na Kranjsko je poslal več nemškutarjev, v Mariboru je razen jednega Slovenca nastavil same nemškutarje kot svetnike, celjsko okrožno sodišče pa je postalo pravi nemškonacionalni tabor. Ako hoče Badeni, da ga naj podpirajo slovenski poslanci, je pač pred vsem treba, da odstopi minister grof Gleispach.

(Dopolnilna volitev v tržaški občinski zastop) za izpraznjena dva mandata se bo vršila 6. in 8. oktobra. Slovenci se volitev ne udeležé. Naj le gospodarijo iredentovci!

(Delavska zavarovalnica proti neugodam v Trstu.) Nove volitve v odbor te zavarovalnice vršile se bodo menda meseca oktobra ali novembra. Mi smo že neštivilnokrat pisali o nezaslišanih razmerah pri tej zavarovalnici in ožigosali nje poslovanje. Tudi za časa zadnjih volitev smo pozivljali interesovane kroge, naj se organizujejo, ker bi Slovenci lahko imeli večino v odboru, ako bi se le združili na skupno postopanje, toda govorili smo zaman. Sedaj se zopet bližajo volitve, a o organizaciji narodnih volilcev se še vedno ničesar ne čuje.

(Žrtve narodnega mišljenja.) Pri tržaškem sodišču kar ni konec obravnavam radi protiitalijanskih demonstracij povodom državnozborskih volitev. Te dni obsodili so več moških in dve dekleti na ječo od 3 do 12 mesecev.

(Celjska državnozborska volitev.) Čedalje jasneje se kaže, da je bil v celjski skupini mest in trgov nemškonacionalni dr. Pommer izvoljen samo s pomočjo uradništva in s pomočjo uradnega popravljanja volilnega imenika. Nedavno tega smo obširno poročali o razsodbi drž. sodišča gledé tacega uradnega popravljanja. Slovenski volilci so podali še drugo pritožbo na državno sodišče. Tudi to drugo pritožbo je zastopal dr. Dečko. Pritožba se je nanašala na to, da je okr. glavarstvo pustilo v mestni skupini voliti davkoplačevalce iz teritorija, kateri je bil šele pred kratkim ločen od občine Sv. Krištof in prikloljen Laškemu, dočim je gledé volilcev pri Šmariji, izločenih iz občin Konjice in Šmarije, postopalo nasprotno. Državno sodišče je spoznalo, da volilci iz bivšega dela občine Sv. Krištof nimajo v mestni skupini volilne pravice. Ako hoče drž. zbor postopati pošteno in pravično, mora razveljaviti izvolitev dra. Pommerja, saj ni nobenega dvoma, da je bil mož nepravilno izvoljen.

(Shodi na Koroškem.) Piše se nam: Shod katoliško političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem na Mariji na Zili se je vršil minulo nedeljo vkljub skrajno neugodnemu vremenu. Beljaški „rdečkarji“ so se pridrvili na shod ter ga skušali s silo

razgnati, kar pa se jim ni posrečilo. Med posameznimi govori so vedno kričali in vpili, da naj se nemški govori. Kar je bilo slovenskih kmetov-volilcev, so pazljivo in z zanimanjem poslušali gospoda deželnega poslanca Fr. Grafenauerja in gospoda državnega poslanca dr. Žitnika, ki se je odzval povabilu katoliško-političnega društva in prišel na shod. Videlo se je, da ta kraj ob nemški meji še ni za nas izgubljen, samo več delavnosti in požrtvovalnosti bilo bi treba! — „Bauerbund“ zopet „straši“, in sicer to pot v okolici celovški. V nedeljo je priredil svoj 34. kmetski shod (Bauerntag) v Šent Jakobu ob cesti v gostilni g. Ant. Tscharre. (!!) Govoril je na tem shodu — kar je bilo gotovo nekaj novega za našega kmeta — baron Fr. K. Rokitsky, ustanovitelj in vodja krščanske kmetske zveze na Štajerskem. To se ravno lepo vjema: „Bauerbund“ pa krščanska zveza! Tedaj nov lov na kmeta po slovenski zemlji.

(Novomeški most čez Krko) se začne končno po dolgoletnih prizadevanjih vseh poklicanih krogov vendar graditi. Pripravljalna dela so se že začela.

Razne vesti.

(Nesreče.) Dne 21. m. m. je ponesrečila pri posestniku Jakobu Sredcu v Zgornjih Lokvicah pri Črnomlju službujoča Marjeta Težak. Padla je bila kake tri metre globoko in se ubila. — Povodom instalacije novega župnika so na Strmci nekateri fantje streljali iz topičev. Jeden topičev se je prezgodaj izprožil in jednega fantov, Frana Kastrana, jako nevarno poškodoval. Ranjenca so prenesli v deželno bolnico. — Ponesrečil je 14. m. m. v Majdičevem mlinu v Kranji 26letni Fran Križar. Hotel je preskočiti transmisijsko vrvo, a izpodrsnilo se mu je in padel je tako nesrečno, da ga je stroj zmečkal.

(S sekiro napadel) je te dni v Ljubljani na Dolenjski cesti tesar Matija Kožuh Auerjevega hlapca Frana Grintala in ga udaril trikrat po glavi, da je takoj padel na tla. Dobil je tri težke rane. Franc Grintal šel je namreč ob 9. uri z delavko Marijo Stibelič po Dolenjski cesti, ko skoči pri hiši št. 10 nepoznan človek k njemu in ga udari. Napadovalec je potem zbežal. Orožnik Miba Torelli je poizvedel storilca in ga v noči aretoval. Kožuh napadel je Grintala, ker je ta šel z njegovo ljubimko.

(Dvoboj grofa Badenija z državnim poslancem Wolfom.) Senzacijski dvoboj ministerskega predsednika s fanatičnim nemško-nacionalnim državnim poslancem in urednikom zagrizene „Ostdeutsche Rundschau“ se je vršil v soboto ob 9. uri dopoldne v jahalnici vojaškega jezdnega inštituta na Dunaji. Grof Badeni ni kazal v petek nikake vznemirjenosti, le par njegovih najboljših prijateljev je vedelo za bodoči dvoboj. Sekundanta Badenijeva general grof Uexküll in polkovnik Resch sta se s sekundantom Wolfa, z državnim poslancem dr. Sylvestrom in dr. Lemischem dogovorila, da se vrši dvoboj s sledečimi določili: trikratno streljanje v distanci 25 korakov. Orožje: starinske konjeniške pištole. Badeni se je pripeljal prvi na bojišče. Oblečen je bil črno civilno, na glavi je imel črn mehak klobuk. Wolf je prišel nekaj minut pozneje peš. Oblečen je bil salonsko ter je nosil cilinder. Na komando grofa Uexküll: ena — dve — tri ustrelila sta

(Za vinogradnike.) Z Dolenjskega se nam piše: V letih, kakor lani, vino ni moglo dobro postati. Veliko tega vina se je pokvarilo, postalo je „zavrevka“. Ljudje je vendarle pijo. Obolijo seveda, a mislijo si, škoda ga je stran vreči. Tega pa ni treba! Tako skvarjeno vino se tudi proda. Dobi se zanj v tovarnah, v katerih špirit kuhajo, nekaj denarja, od 7 do 10 kr. za liter. Ali to le, če se ga več skupaj, vsaj za jeden vagon skupaj prodati zamore, ker pride tako vožnja po železnici cenejše. Tudi to se lahko doseže, ker več gospodarjev lahko skupaj stopi in tako vagon take „zavrevke“ zbero. Tvrdba Heinrich Fünck & Sohn v Gradcu kupuje taka vina po navedenih cenah. Boljše je tako prodati, kakor pa sam zboleti, ali nemara viditi, da ubogi delavec zboli, ki nima ob čem živeti mej boleznijo. Tudi se nemara na to misli, sprideno lansko vino mej letošnje mešati. O, tega pa ne! Letos bo kapljica, kakor približno morda ona leta 1834; naj ostane čista, da vsaj še dobimo in imamo kaj čistega tega spomina na staro našo trto, ki je obsojena starosti umreti; Bog zna, kdaj bo še taka letina glede kakavosti, kakor letos.

oba bojvnika, vendar je ustrelil Wolf za hip prej. Grofu Badeniju je omahnila desnica ter mu je padla pištola iz rok. Kroglja mu je prodrla meso ob gorenjem delu desnice ter se zarila nad plečami. Sekundanti so takoj nato proglasili dvoboj končanim. Pristopila sta zdravnika ter ranjencu zavezala rano. O tem, kar se je zgodilo pozneje, poročajo listi različno. Eni pišejo, da je pristopil Wolf k Badeniju ter mu ponudil v spravo desnico, drugi celó poročajo, da je Badeni ponudil Wolfu desnico, nekateri pa trdijo, da sta se bojvnika ločila brez slovesa. Tudi trdijo nekateri časopisi, da je ustrelil Wolf precej prezgodaj. Ako je to resnično, kar bo preiskava šele dognala, je ravnal Wolf nečastno in proti določbam. Večinoma pa se zatrjuje, da sta ustrelila dvobojevnika skoraj hkratu, torej le s hipnim časovnim razločkom. „Pester Lloyd“, znano oficijozno glasilo, vsekakor trdi, da je ustrelil Wolf prenaplo. Grofu Badeniju so zdravniki doma takoj po boju izrezali kroglo iz rane. Ranjenec je ostal po konci ter je ves dan čital časopise ter nadaljeval svoje navadne posle. Cesar mu je trikrat brzojavil, poprašuje ga radi zdravja. Češki in poljski klub sta poslala Badeniju, ki dobiva nešteto sožalnih brzojavk in pisem, adresu s podpisimi vseh poslancev, izražajočih mu svoje simpatije. Razen tega so člani konservativnega in ustavovernega veleposelnika, člani katoliške narodne stranke, člani italijanskega kluba in sekundanta Wolfa poslali Badeniju svoje sožalnice.

(Strašna nesreča v reški luki.) O potopu parnika „Ika“, ki se je v torek zvečer, zavivši v reško luko, z vso silo zaletel v angleški parnik „Tyria“, se poročajo posameznosti. „Tyria“ je velik modern parnik, dočim je bila „Ika“ star, skoraj neraben, k večjemu 100 ljudij sprejemajoč parnik. „Tyria“ je zapustila lukó počasi, brez para, „Ika“ pa je priplavala s polnimi parom in v največjem diru. Ko je kapitan „Ike“ videl nevarnost, ni ustavil parnika, ampak je hotel „Tyrio“ pred nosom prehiteti. To pa se „Iki“ ni posrečilo, kajti „Tyria“ vzlic

temu, da je angleški kapitan ustavljal parnikov tek, se je zadr v „Iko.“ „Ika“ se je vlekla še 50 metrov naprej, nakrat se je dvignil njen sprednji konec v zrak, in v jedni minuti se je pogreznil parnik v 60 metrov globoko morje. Na „Iki“ so bili vseučilišni profesor Kopalik, 3 duhovniki, neka gospa, nekaj otrok, večinoma pa hrvatski kmetje. Vseh skupaj je bilo okoli 50 ljudi na parniku. Rešili so jih samo 20. Ko se je parnik potapljaj, vpili so nesrečni ljudje toli strašno, da so slisali klice na obrežju. Angleški parnik ni baje prav nič pomagal pri reševanju ljudi, nego je odjadral svojo pot. Doslej še ni dognano, koliko oseb se je pri katastrofi parnika „Ike“ potopilo, pač pa se misli, da prinese morje dotičnike tekom današnjega in jutrišnjega dne na kopno. Preiskava o uzroku katastrofe je dognala, da zadeva kriva kapitana ponesrečenega parnika „Ika“, kateri se še vedno nahaja v zaporu. Kapitan je v očigled preteče nevarnosti dal take nerodne ukaze, da se katastrofa ni dala preprečiti.

(Nezaslišana surovost) madjarske policije je znana že po vsem svetu. Nedavno so zaprli v Stari Pazuji stanovnika Vljaka Knezevića, katerega so potem na vse možne načine mučili, da bi izpovedal svojo krivdo. Ko so nekega jutra zopet odprli vrata njega celice, našli so Vljaka Knezevića obešenega. Visel je na vrvi, a noge so se dotikale tal, jermen pa je bil le lahno zatisnjen. Sorodnikom umrlega se je to jako sumljivo zdelo; menili so, da bi bil jermen gotovo tesno zadržan, ako bi se bil Vljako sam obesil. Objavili so brzoglasno okrajno sodišče v Mitrovici, katero je opomnilo sodišče v Stari Pazuji, naj prevzame preiskavo. To je res mrtveca obduciralo ter ga dalo potem tiho, brez vsega hrupa pokopati. A dr. Miladinović je še enkrat pisмено obvestil okrajno sodišče, na

kar je to odposlalo državnega pravdnika dr. Salaja in preiskovalnega sodnika Kartalija v Staro Pazujo. In tu so izvedeli gorostasne stvari. Neki Slovak Knjisa, kateri je bil tudi sam zaprt, je pripovedoval, da so briči ga držali za noge in roke, dočim je komisar tako dolgo z bičem udrihal po njem, da se je onesvestil. Tudi druge priče so marsikaj izpovedale, kar za ondotno sodišče gotovo ni častno. Nemški cesar je dejal nedavno v svoji napitnici na dinerju v Budimpešti, da stoji Madjari med prvimi kulturnimi narodi Evrope. S tem se je Viljem nadutim sinovom Arpada seveda — grozno prikupil. Vendar pa je znano vsem evropskim narodom, da so razmere v Madjarski še uprav — azijske!

(Kupčija z dekleti.) Iznova se poroča, da je prišel z Ogorskega v Zagreb neki žid v spremstvu z mladim dekletom. A že na kolodvoru drž. železnice so ga prijeli. Izvedelo se je, da je privabil dekle k sebi s tem, da jej je obljubil, da jej hoče preskrbeti službo blagajničarke v Zagrebu; v resnici pa jo je prodal v neko razupito hišo za 80 gld. To pa se ni zgodilo v prvič. Prodajal je že jedno za 130 gld., kateri je tudi obljubil službo blagajničarke. Hotela je pobegniti iz ničvredne hiše, a držali so jo siloma nazaj. Šele sedaj so nesrečnico rešili iz brloga greha.

(Zopet strašna nesreča.) Vsled velikega viharja se je potopila ladija pri Kukshavnu, na kateri je bil tudi Friderik Vilj. vojvoda meklenburški. Že v zadnjem trenutku je klical nekemu pomorščaku, naj se reši, da zanj ni rešitve več. Nekaj jih je res prišlo na suho, a mladega vojvode ni. Vojvodina brata, Adolf Friderik in Henrik meklenburški, sta v Kukshavnu, tudi pruski princ Henrik baje pride, da najdejo truplo umrlega.

Črtice o živinozdravništvu.

(Piše A. Slivnik.)

(Konec.)

I. Zgodovina.

Zdravljenje živinskih bolezni je gotovo tako staro, kakor človeški rod; vsaj prvi ljudje so bili pastirji in so klali svojo drobnico za žgavni dar. Prvi pisani spomenik sega do okoli 3000 let pred Kristovim rojstvom. Našli so namreč v Egiptu kamnito ploščo, na kateri je izsekan živinozdravnik, ko zdravi črnega bika Opisa, katerega so Egipčani po božje častili. Nekaj zdravil, na primer vdihavanja pri nahodu, ki jih še dandanes rabimo, je bilo že v Egiptu v navadi. Mozes, katerega so odgojili egipovski duhovniki, je vporabil to, česar se je naučil o živinskih boleznih v Egiptu, doma, ko je delal postave za izvoljeno ljudstvo. On je vpeljal pri Izraelcih ogledovanje mesa, katero je bilo v Egiptu predpisano. Za nadaljni razvoj živinozdravništva so skrbeli judovski duhovniki. Pred daritvijo so pregledali živino, če je zdrava ali bolna. S krvjo darovane živali so poskropili oltar, maščobo, ledvice, glavo in drob so zažgali, meso pa je povžila duhovnikova družina. Delili so živali v čiste in nečiste; zadnjih niso smeli vživati. K čistim živalim so štel: govedo, ovco, kozo, bivola, jelena, srno in ribe, ki imajo plavute

in luske. Za nečiste so imeli: konja, osla, prašiča, domačega in divjega zajca itd. Nečisto jim je bilo tudi meso bolne in poginole živine. Pozneje so vpeljali takozvano „šahatanje“, ki je menda pravo trpinčenje živine in zato po nekaterih državah prepovedano. Pravi žid ne bo jedel živine, ki je klana na naš način. Meso delé še dandanes židje v „košer“, to je čisto, in „trajfe“, nečisto. Nahajajo se v sv. pismu predpisi glede živinske kupčije in kužnih bolezni, katerih zaradi nesnage niso nikoli mogli do dobrega zatreti. Posebno veliko so jim dale opraviiti garje. —

O živinskih boleznih so pisali tudi stari grški in rimski modrijani. Prvi živinozdravnik je bil neki Malamp, ki je zdravil kozjo božjast z belim telohom; tudi kri je že puščal. Ljudi in živino ob jednom je zdravil Eskulap, v čemur ga posnemajo naši mazači pa tudi gospodje s kroglicami. Zapustil je štiri hčere, ki so vodile bolnišnice svojega očeta. — Najimenoitnejša mej njimi je Higi-jeja; po našem bi jej rekli „zdrava“. Učila je menda higijeno, to je nauk, kako se telo zdravo ohrani. Tako govori grška pravljica. Prvi, ki je pisal zdravniške knjige,

je bil Hipokrat, ki se imenuje oče zdravništva, in je živel okoli 400 let pred Kristovim rojstvom. Skušal se je natančno podučiti, kako je vstvarjeno živalsko telo, in ker je bilo prepovedano odpirati in razkosavati mrliča, se je vadal na zaklani živini. Njegov nauk uči, da sestoji živo telo iz ognja, vode, zraka in zemlje. Če toplota v telesu preneha, nastopi smrt. Možgani, najvažnejši del človeškega telesa, so mu le žleza ali goba, ki pije s hrbtničnim mozgom mokroto po telesu, katera pri nahodu teče iz možgan skozi nos. Ko bomo govorili o naših vraž polnih mazačih, bomo navedli tudi nekaj prav smešno-modrih misli, s katerimi razkazujejo ti „dohtarji od nature“ svojo učenost babjevernemu ljudstvu. Hipokrat je ločil tekočine v telesu v kri, slino, rmeni in črni žolč; če se zmešajo, nastane po njem bolezen. Bolezen naj se deli v tri dele: prvi je surov, v drugem se prične po telesu kuhati, (ko nastane groznica) in tretji je kritičen, ki odloči, ali bode telo ozdravelo ali pa bode nastopila smrt celega telesa ali bolnega dela. — Njegovi nazori so dandanes večinoma pokopani, bolje pa je opisaval bolezni.

Aristotel, največji naravoslovec starega veka, je primerjal dele človeškega telesa z živalskimi, znamenja človeškega življenja z živalskimi. — Na oplodenih kurjih jajcih se je učil, kako iz jajčka mladič razvija posamezne ude do svojega rojstva. Posebno ga je zanimalo srčno bitje, dihanje, premikanje in razni čuti. — Kar je pisal o prebavljanju, še danes lahko podpišemo. — Manje srečen pa je bil v boleznih; gotovo ni imel dovolj prilike, da bi bolno živino opazoval. Največ nam je napisal o konjskih boleznih; prav dobro misli o koliki (grizenju), slabše piše o tiščalki in smrklju. — Pa tudi kugo v gobcu in na parkljih, pljučno kugo, vranični prisad, prašičjo kugo, svinjske ikre in pasjo steklino precej obširno omenja.

Stari Rimljani niso dosti storili za zdravništvo. — Grške zdravnike, ki so se naselili v razkošnem Rimu, je čakal dober zaslužek pa malo spoštovanja. — Še le ko je pričelo rimsko kmetijstvo cveteti, omenjajo kmetijski pisatelji tudi živinske bolezni. — Tistio Katon, ki je v rimskem senatu vedno gonil, da naj porušijo ponosno Kartaginjo, se je poskusil v živinozdravništvu, pa je poln prazne vere. — Za najboljšo zdravilo ima različno mešano blato in scalnico; če vse to nič ne izda, se bolezen zagovori in zakolne, in to pri njem gotovo pomaga. — Njegov duh še vedno prešinja naše izkušence, kakor da so hodili k njemu v šolo. — Tudi Ferencij Naro, vojskovodja cesarja Avgusta, se je počel z zdravljenjem živine in je imel posebno pri kugah precej uspeha. — Še imenitnejša oseba je Virgil, največji rimski pesnik. — V Rimu se je seznanil z vodjo žrebetišča, ki je bilo last tistega cesarja Avgusta, pod katerim so se dali za časa Kristovega rojstva vsi njegovi podložni popisati. — Tam je izpoznaval konjske bolezni in jih ozdravljaj. Cesarju se je močno prikupil, ko mu je čez vse pohvalil iz Španskega vladarju poslano pse, za kar mu je veliki cesar podvojil službo, ki jo je prejemal za svoje zdravljenje v žrebetišču. — Izmej njegovih pesmi nas zanimajo

„Georgika“, to so kmetijske pesmi, v katerih poje tudi o živinskih boleznih. Pesniško lepo nam opisuje vranični prisad, ki je tedaj strašno divjal. Tudi o garjah prepeva, katere tudi naš največji pesnik Prešeren omenja. —

Plinij, admiral rimske mornarice, je bil zelo učen in izkušen mož; a pri živinskih boleznih se je dal spejljati na led. — Pasjo steklino hoče ozdravljati s kurjim blatem. Tudi pasji rep mu pri različnih boleznih dobro služi. Ne zamerimo mu teh napak, ker nam je drugače mnogo koristil. — Svoj grob je našel pod Vezuvom, kateri je začel ravno tisti čas bruhati iz se, ko ga je učenjak opazoval. —

Možje, katere smo do zdaj navedli, so se pečali z živinskimi boleznimi le o prostem času in iz zanimanja. — Pravi živinozdravnik, ki bi si bil izključno z zdravljenjem služil svoj kruh, ni bil nobeden. — Živinozdravniški stan se je razvil še le v tretjem stoletju po Kristovem rojstvu in v kratkem dosegel visoko stopinjo. — Tu omenjamo le Apsirta, ki je služil v vojski Konstantina Velikega, in Vegeca. Njuni spisi so do celega prosti krive vere in vraž, in za kuge nasvetujeta podobne predpise, ki jih dandanes imamo. Pri prsni vodenici je Apsirt napravil obod v prsi in tako tekočino odpravil. Vegec je imel jedino glede glist napačne nazore; mislil je namreč, da jih zaredi žival sama. O glistah, o katerih se tako čudne reči mej ljudstvom govore, bomo pisali v posebnem poglavju.

V srednjem veku je živinozdravništvo globoko padlo. Le babjeverni pastirji, konjači in kovači so ozdravljali na čudne načine bolno živino. Jedino dobro za živino, kar imamo iz tega časa, je podkovstvo, ki v starem veku ni bilo še znano, in izvrsten popis konjskega telesa. Najbolje se je obrnilo še le leta 1762., ko je slavni Burželá (Bourgelat) odprl prvo živinozdravniško šolo v Lionu na Francoskem. Povod temu je dala goveja kuga, ki je takrat posebno kruto razsajala. Burželá je bil poprej odvetnik, toda ko je izgubil neko tožbo, je odložil odvetništvo in se posvetil živinozdravništvu. Pri njem se je učil Volstajn, ki je bil prvi profesor na dunajski živinozdravniški šoli in čegar knjiga je prestavljena tudi na slovenski jezik. Na dunajski šoli sta študirala Bleiweis in Strupi, ki sta bila nastavljena kot profesorja živinozdravništva v Ljubljani, na tako zvani „Bleiweisovi univerzi“. Zanimalo bode mogoče, da smo za francoskih časov imeli v Ljubljani stolico za živinske bolezni. Tudi na kirurški šoli v Ljubljani so se ranocelnikom predavale živinske kuge. Poznejša živinozdravniška šola na Poljanah se ni obnesla; svojim neizobraženim učencem ni mogla v enem samem letu podati dosti znanja. Odpravili so vse nižje živinozdravniške šole v Avstriji, in ostala je samo višja šola na Dunaju. Od živinozdravnikov se je zahtevalo od leta do leta več. Za naprej more postati le oni diplomirani živinozdravnik, ki je zvršil srednjo šolo z zrelostno skušnjo vred in je poslušal vsaj štiri leta živinozdravniške nauke. Poljaki imajo svojo živinozdravniško visoko šolo v Lvovu in v kratkem dobe tudi Čehi svojo v Pragi. Nam Slovencem, oziroma vsem južnim

deželam, se obeta živinozdravniška šola v Celju ali Celovcu. Vsprejemali bi se v njo dijaki, ki so izvršili nekaj šol in študiranje bi trajalo tri leta. Dasi imamo marsikak pomislek proti taki nižji šoli za živinozdravništvo, vendar bi jej voščili dobrega uspeha; a želeli bi, da bi se poprej posvetovalo z razumnimi kmetovalci in diplomiranimi živinozdravniki.

Navlaš smo nekoliko raztegnili zgodovino, katera

nas uči, da ne more biti nečasten stan, ki ima v starem veku tako slavne in učene zastopnike. Razne zmote, ki jih nahajamo pri starih učenjaskih, nam kažejo, da živinozdravništvo zahteva dolgega učenja, veselja in pridnosti, pa tudi obče izobraženosti. Drugo poglavje naj govori o tem, kako važne da so živinske bolezni za človeško zdravje in gospodarstvo. —

Poučne stvari.

Če prašiči pitanci ne marajo jesti, in vsled tega zgubljajo na teži, daj jim slednji dan dve pesti osoljenega ovsa. Ovsu deni vselej za dva dni v jeden lonec in glej, da na vsako plast ovsa pride tenka plast soli. Posoda pa ne sme biti polna, ker se oves napne.

Previdnost pri nakupovanju semen. Če seme kupujemo, je treba, da pazimo, da je pristno, čisto in kaljivo. Ni vse jedno, če kupimo štajersko ali pa slabšo ameriško deteljo. Kako je sitno, če je primešano dosti predenice, vidimo zlasti pri predenici. Ta plevel uniči časih celo njivo detelje ali lanic. Vedeti je treba tudi, če je seme kaljivo. Dobe se žitna, deteljna in posebno travna semena, katera niti toliko ne skale, da bi se setev izplačala. Zato naj se zahteva od trgovca poroštvo za pristnost, čistost in kaljivost. Seme naj se potem pošlje preiskati kakemu kmetijskemu poskuševališču in se potem plača le toliko semena, kolikor je dobrega.

Češnjeva veja s 68 češnjami. Na lanski obrtni razstavi v Parizu je bila razstavljena češnjeva vejica, na kateri je bilo 68 češenj. Vejico so dali v formalinsko razstopljino in jo izročili berlinski kmetijski šoli.

Aramoux je trta, ki daje največ grozdja. Posebno je razširjena v južni Franciji, kjer daje v dobrih letih po 500 hektolitrov vina na hektaru. Obrezovati se mora na kratko in so zanjo le gorke lege, ker počasi zori. Vino te trte je lahko in slabo. Ako se z drugim grozdem pomeša, daje slabša namizna vina. Samo pa ni skoro za družega, kot da se pokuba v konjak.

Zakaj živina kmetu ne donaja dovolj koristi? Krivo je, ako se živina navadi, da gleda k zemlji. Zemlja živini škoduje in začne mršava postajati, tudi nevarna bolezen se hitro živine prime, ki tudi pogine. Krave, ki gledajo zemljo, imajo manj mleka in še tisto neokusno.

Če konji malo jedo nasipaj jim ovsa po pesti. Tako jih prisiliš, da več snedo. Dajati pa jim moraš vselej najpoprej ovsa, potem sena in naposled vode.

Travnike branaj pomladi, ko začenjajo zeleneti in se je zemlja že toliko osušila, da se prst ne maže in da se konjem ali volom ne udara.

Krmljenje perutnine. Ko je jel pojemat mraz, dajaj perutnini manj težke piče, graha in koruze, zato pa jim dajaj več pšenice pomešane z ječmenom.

Velik dobiček v gospodinjstvu imaš, ako rabiš pristno sladno kavo. Zasluga trdke Kathreiner je, da je vpeljala s popularno „Kneippovo kavo“, ki je slavna po vsem svetu, pristno sladno kavo, ki ima vsled svoje posebne prireditve okus bobove kave ter je radi tega tako zelo priljubljena. Vsakdo se Kneippove kave naglo privadi ter jo pije čisto ali pa kot primes bobovi kavi. Nobena gospodinja naj zato ne zamudi, čim preje upeljati to zdravstveno nedosežno in po okusu izvrstno kavo. Ker pa je v trgovini mnogo sleparskih, iz dobičkaželjnosti izvirajočih posnetkov Kneippove kave, svarimo vsakogar, naj bode pazen, kadar kupuje. Zahtevati je torej izrečno vselej Kathreinerjevo sladno kavo v originalnih ovojih s sliko župnika Kneippa in s podpisom Kathreinerja. Vsako drugo znamko ali odprto prodajano kavo treba zavrniti. Hudobneži lažejo, da se po Kneippovi smrti ne fabrikuje več pristna sladna kava, nego da je stopil na njeno mesto neki drugi fabrikat. Naj se ne pusti nihče varati s temi lažmi, kajti Kathreinerjeva trdka si je pridobila z a vse čase pravico, da postavlja ranjcega gospoda prelata Kneippa ime in sliko kot znamko na jedino pristno sladno kavo, katero bo v isti zvrstnosti izdeljevala tudi poslej.

 Prihodnja številka „RODOLJUBA“ izide dne 16. oktobra 1897.

 Vizitnice
priporoča „Národna Tiskarna“.

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 8. septembra: 66, 18, 53, 83, 29.

Trst, dné 25. septembra: 6, 83, 30, 43, 85.

Gradec, dné 18. septembra: 45, 77, 41, 65, 64.

Praga, dné 29. septembra: 83, 79, 85, 19, 71.

Linc, dné 25. septembra: 33, 43, 77, 26, 39.

Brno, dné 22. septembra: 71, 72, 44, 4, 52.

Tržne cene v Ljubljani

2. oktobra 1897.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	11	Špeh povojen, kgr.	75
Rež,	7 60	Surovo maslo,	84
Ječmen,	6 30	Jajce, jedno	03
Oves,	6 20	Mleko, liter	10
Ajda,	8	Goveje meso, kgr.	64
Proso,	8 20	Telečje	62
Koruz,	6 20	Svinjsko	56
Krompir,	2 80	Koštrunovo	38
Leča,	12	Pišanec	50
Grah,	12	Golob	18
Fižol,	10	Seno, 100 kilo	1 70
Maslo, kgr.	94	Slama,	1 60
Mast,	74	Drva trda, 4 metr.	6 60
Špeh svež	68	„ mehka, 4	4 50

**Vožnje karte
in tovorni listi
v**

A m e r i k o.

Kralj. belgijski poštni parnik
Red Star Linie iz Antverpna naravnost v
Novi Jork in Filadelfijo.

Koncesijonovana od visoke c. kr. avstrijske vlade.

Pojasnila daje radovoljno

koncesijonovana potovalna pisarna

E. Schmarda

v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 4, (prilicje na levo).

Lekarna „pri Mariji Pomagaj“ v Ljubljani.

Novo urejena

lekarna „pri Mariji Pomagaj“

M. Leusteka, Resljeva cesta št. 1

po leg mesarskega mosta v Ljubljani

priporoča gospodarjem in kmetovalcem - živinorejcem

izvrstni redilni prah za živino

konje, govedo in prašiče

jeden zavojček z rab. navodom 30 kr., dvakrat toliko 50 kr.

Velika zaloga vseh preizkušenih, izborno delujočih
domačih zdravil, katera se po časniki in ceniki pri-
poročajo kot izvrstna sredstva proti raznim boleznim. —
Razpošilja se vsak dan dvakrat s pošto.

Resljeva cesta št. 1 poleg mesarskega mostu.

V vsakem poštno-oddajnem okraji, v vsakej
fari in po potrebi v vsakej občini, nastavi se ra-
zumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z dobrim in trajnim postranskim zaslužkom od ne-
kega, mnogo let obstoječega avstrijskega podjetja
prve vrste. Pismene ponudbe pod „**V. u. G.**“
Gradec, poste restante.

Največji izbor.

Skrbno izdelovanje

Najnižje cene

Preobleke. Popravila.

L. Mikusch
tovarna dežnikov
Ljubljana, Mestni trg 15

Razglasilo.

Podpisano mestno županstvo naznanja, da se bodo vršili
od sedaj naprej v Novem mestu (Rudolfovem) na Dolenjskem ob
vsakem sejmu za govejo živino tudi

konjski sejmi

in sicer:

- 1.) **vsak prvi ponedeljek vsakega meseca** (ako pade na tak ponedeljek praznik, vrši se sejm prihodnji ponedeljek), toraj 12 sejmov; nadalje ob vsakem takem sejmu, kakor:
- 2.) **januarja v torek po sv. Antonu;**
- 3.) **aprila v torek pred sv. Jurjem;**
- 4.) **avgusta v torek po sv. Jerneji;**
- 5.) **oktobra v torek po sv. Lukeži;**
- 6.) **decembra prvi torek v adventu.**

Prirejeno je za te sejme vsestransko pripravno in prostorno
novo sejmišče tik državne ceste za novomeškim pokopališčem s
posebnim dohodom in posebnim odhodom kakor tudi poskušava-
liščem za konje na sejmišču samem.

Mestno županstvo v Novem mestu,

dné 10. julija 1897.

Župan:

Dr. Schegula.

Poučna knjižica za vsakega!

Cerkvene pristojbine
(štolnina)

za Štajersko, Koroško in Kranjsko.

Cena 8 kr., s poštnino 10 kr.

Spisal, založil in prodaja **Rok Drofenik v Celji.**

Naznanilo.

Ivan Šuntar

okrožni zdravnik v Idriji

stanuje sedaj v **Zatreperjevi hiši št. 395**
pri novem železnem mostu blizu sv. Janeza kapele pod
gradom.

Kdo pije

Kathreiner-

Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav
ostati in si kaj prihraniti.